

LIETUVIŠKASIS

BAŁSAS.

METAS ANTRAS. Tas laikraštis yra turtu LIETUVOS MYLETOJU. REDYTOJAS JONAS SZLUPAS.
NAUJAS JORKAS, 15 d. gegužės mėn. 1886 m. „LIETUVIŠKASIS BAŁSAS“ iszejna 2s k ant mėnesio.
KASZTUOJA ANT METU-2 DORIELU, o AUROPOJE 2½ DOR. ATSKIRAS NUMERIS 8 CENTAJ. UŽ COLI APGARSINIMU
ANT METU 10 DORIELU, o WIENA SYKIGARSINANT 20 CENTU UZ KOZNA EJLUKE. ADRESAS REDYSTES: JONAS
SZLUPAS, 43 SPRING STREET, NEW YORK. ENTERED AT THE POST OFFICE AT NEW YORK AS SECOND CLASS MATTER.

KO MUMS REIKIA.

[Tąsa.]

Po lenkmečio wyresnybė rusu korodama lenkus už buntą atėmė jiems valdžią, o dar labiaus nukorojo nekaltus lietuvius, nors tie i buntą neėjo ir eiti negalėjo budami baudžiauninkais ponu, negalėjo ir sėbrauti su užžiurėjimais ponu, kuriuos laikė savo prispaudėjais. Kada gi maisztininkams lenkams neuždraudė spaudinti kningas savo kalboje, kada nors apsunkino irengimą, ale neuždraudė tautiszku draugysčiu lenkams, lietuviams tie dalykai nepawelyjami. Kada užpernai Peterburge lietuwei norėjo irengti pagelbos neturtingiems draugystę, minystras Tolstoj atsiuntė uždraudimą pradėtojams draugystės. Kada lenkams yra pawelyta mokintiesi savo kalbą, kada lenkai tur Warsawoje sawo institucijas, laikraszczius, teatrą, dėl kuriu wyresnybė iki sziuo laik metinės pasparties no 75-30.000 rublu duodawo, lietuviams nei jokios tautiszkos institucijos nepawelyja, nedaleidžia kningu ir laikraszcziu, mokintiesi sawo kalbą ir kningas skaityti; wietoje teatro liepia ir melstiesi bažnyčioje rusiszikai, nės to, kaip sako, cėsorius norės, nors czion nesuprantame, kodėl mums maıda, jei to cėsorius nori, swetimioje kalboje turėtu buti meilesnė; piningus ant stipendiju dėl einancziu i mokslą, sudėtus tėwu musu senowės, užgrėbė, idant jeis apdalinėti sawo wientauczius; institucijas iszneszijo i sawo užkaborius, paėmė ir piningus dėl ju laikymo reikalngus. Po sutikimo su Rymu

ir apsodnimo wyskupu katedru, tuojau Lietuvoje prasidėjo waidas už kalbą bažnyčiose, nės wyskupai laikydami esi susirinkimu Tridentiniu negalėjo tarp lietuwiu iwesti kalbą 'gosudarstwennaja', kokios norėjo ponai generolai waldanti apigardoje. Kada Lietuvoje prasidėjo skundai ant tikėjimiszko prispaudimo, laikraszczei tarnaujanti waldžioms platino begėdiszkas žinias, kad skundai Lietuwos kataliku esą netersingi, nės nei prancuzai katalikai nei wokieczei nei italai Rusijos nesiskundžia. Kad prancuzai ir kiti swetimi katalikai nesiskundžia, mės tikime gerai, nės wyresnybė ir kitaip apsieina su swetimais, turinczeis užtarėjus karalus ir pasiuntinius, ne kaip su sawo gywentojeis mokanczeis piningus ir kraują dėl reikalų waldžios duodanczeis, ale drutu už sawo pecziu užtarėju neturinczeis. Mokstawietese isteigtose už sudėtus piningus nepawelyta nei iszrinkimai mokintoju, nei priežiuros, nei mokinimo kažbos sudėjusiu piningus. Wilniaus filijai bitinio Warsawinio muzėjo yra uždrausta mokinti ir praktiszcai kitokioje kalboje kaip rusiszkoje, o dėl reikalų muzėjo tie ponai draudžianti nei wienu skatiku neprisideda. Skaitymai lietuwiszki ir moksliszkos prelekcijos netik mēstuose, ale ir kaimuose uždrausta, taipogi ir susirinkimai ir moksliszkos zabowos. Nei joks apsjautimas tautiszko gywenimo neyra pawelytas. Lietuwei pabaigę mokslawietes negali gauti wietos eilėse waldžiu tarp sawo wiengencziu, nedėlto kad jie mokslingumo neturėtu, ale dėlto kad jie lietuwei ir katalikai. Warsawinis priewuodeginis waldžiu laikraštis 'Dniewnik Warszawskij' teisinda-

mas pažūras sawo paliepėju (tikime, kad už 5.000 rublu, kuriuos gauna p. rėdytojas no tu paliepėju, isz piningu, kurie jau tik didesnę naudą atnesztu, jei uždėta butu mokslawietė, ne kaip laikrasztis nėkam newertas ir neteisybę apginantis, nės už tai jam piningus moka), rodydamas ant apreiszkimu keletos paslaptu, prispaudimę liepiancziu dokumentu Krokuwos lenkiszkuose laikraszcziuose, sako, kad dėlto ir waldžios negali priimti i sawo eiles katalikus nors in žiamiausias wietas. Koku kelu laikraszczei gawo tuos dokumentus, mės nežinome, kaip negali žinoti ir p. Szczebalskis, rėdytojas Dniewniko, nės nėkas kaltininko nejeszkoko ir jo neiszrado. Paslaptis tu tamsiu darbu wyresnybės parduoti galėjo taip gerai katalikai, kaip ir tie isz wiengencziu p. Szczebalskio, kurie szendien parduoda sawo wardę perkantiems žiamę Lietuwoje tiems, kuriems pirkti nepawelyta, kurie wagia i sawo kiszenę kimszdami piningus sudėtus dėl reikalų apigardos ju waldžei paduotos (Aigustow, Iljinas ir kiti). Jei lenkai negali pasigirti didelėmis dorybėmis, tai wiengenczei ir draugai waldžioje p. Szczebalskio dar mažiaus gali tuomi girtiesi. Mums rodosi, kad netiek baimė, idant tamsus ir neteisingi dokumentai butu apgar, sinti, liepia waldžioms nepriimti lietuwius i sawo eiles, kiek tas dalykas, idant no lietuwiu atitolinti mokslininkus, kurie galėtu pakelti tarp lietuwiu apszwietimą, o su tuomi ir tautiszkę pajautimą. Tamsus žmogus nesupranta sawo padėjimo ir ji galima už gywnoli laikyti. Dėlto lietuwiams apszwiesti ir žiamę pirkti nepawelyja, dėlto ir sunkina susiwenyjimą dėl ekonomiszko pasikėlimo, dėl reikalų pramonės, prekybos ir tt., nės prie tu dalyku rastuosi wietā dėl didesnio skaitlaus mokslininku. Minėti sawo pereituwę, mylėti kalbą ir tautybę taipogi nepawelyta, o jau kas yra neteisingiausia ir szaukia koros no Diewo, ko nėkur ir tarp žmogėdziu Butakudu, Papuu ir Dajoku nėra wisame swėte ir nėkadā nebuwo, o gal nėra ir tarp szetonu pragare - tai uždraudimas spaudinti ir skaityti lietuwiszkas kningas, medžioklės ant kningu per palicijantus prie iszėjimo žmoniū isz bažnyczios, jieszkojimas ju po kiszenes. Tokios jau neteisybės nėkur nėra ir buti negali. Szczebalskis sawo gazėtoje mokina, kad swetimiams gawalams isztenka, jei turj kuomi pilwę prikimszti, o dwasiszki ju reikalawimai esę draustini. Gana, kad jie turi kuomi mokeszczius mokėti (tas dalykas juk tik reikalingiausias, nės be to prapulti galėtu ir p. redaktorius gaunami 5000 rbl.). Kad alkanas pirmiaus mislys apie duonę nekaip apie szoki — teisybę, o gawęs jau duonę bene ir szokti norės, norės dainuoti, o wėl labiausei bene kningę skaityti, mokslę pažinti ir mylėti sawo tautę. Rėdininkai wisi swetimi nežino swis musu reikalū, o ir nenori žinoti, nės greicziaus yra galima dėl rodos prisiartinti priesz tronę Dalai-Lamos isz L'Hassos ne kaip priesz majestotę nors taip menko pono kaip Isprawnik'as. Rėdininkai nors laikomi už musu piningus kaip ir prowos walstijos turi priesz sawo akis ne apgynimą musu bet naikinimą. [Iszwalninimas ukininku no baudžiawos, trubyjamas rasztininkais rusu, yra teisybę geradėjyste, ale už ją baisei brangei lietuwei moka; walszczioniszkas mokestis tik wienos Kąuno rėdybos isznesza su wirszumi 4 milijonus rublu ant 800 tukstancziu wisu ukininku.] ne tiktai žiamės waldytoju, o su iszwalninimu kuniszku iszwalnytus lietuwius padawė i baisu dwasiszka kalėjimą, per ką nepawelydami lietuwiams ir sunkindami jiems mokslę tuomi pacziū sunkina ir turtiszkę pasikėlimę, nės pakelti wienę be kito nėra galima. Gana pažiūrėti ant gywenimo Lietuwoj priesz lenkmeti ir dabar. Pirma ir teisybę, su uzdarymu mokslę wicziū per cėsoriū Mikaloju, Lietuwoje jau ne per daug monės krutėjo, ale wis daug angszcziaus stowėjo kaip kad

szendien, kad ten wisi priwerstame mioge laikosi. Lietuwei sawo padėjime ir persekiojime laukė teisybės no cėsoriaus czėse karuwojimo, ale duotos buwo dowanos wagims, kriminalistams, o ne teisingiems bet prispaustiems lietuwiams. Rodosi, kad Rusijoje yra naudingiaus buti wagimi ne kaip teisingu, mokancziu nors pas žydę paskolytais piningais sunkius mokeszczius, isz kuriū mokootei nenaudoja. Pargabenti isz wisu užkaboriu wisokie girtuoklei, putos tautos rusu, kaip sako dėl 'usilenija russkoi narodnosti w Litwie', platina sawo paweikslu paleistuwystę ir tarp lietuwiu. Dėl to turi buti paskutiniuose czėsuose ir auga progressiszka skaitlus wagu ir razbaininku. [Neradę teisybės czėse karuwojimo rengsi lietuwei paduoti sawo praszymus cėsoriū czėse atlankymo Wilniaus, ale Lietuwiszka deputacija i akis cėsoriaus nebuwo prileista.] Nedaug ką ta deputacija butu naudojusi, nės ziuredami i atsitikimus paskutiniu czesu mės matome, kad cėsorius kalbėdamas lūpomis apie džiaugsmę sawo isz to, kad randasi tarp wėrnū sawo swetimu gawalu, rankomis deat paraszę po ukazais szwiežaus prispaudimo. [Džiaugsi Warszawa, kad randasi tarp sawo mylimu lenku, dėkawęo jiems už karsztę priėmimą, bet sugryžęs i L'etrapilę tuojau iszdawė asztresnes uel lenku, o su jis ir del lietuwiu tiesas prie pirkimo žiamės ir jos parandawojimo; taipogi paasztrino mokslawietėse paliepimą mokintie mazus waikus swetimoje kalboje.] Tai uzmokesnis už dowanas lenku. Pereituose metuose atlankė Finlandiją, tuojau — kaip uzmokesnis už priėmimą i dowanas — sandyueji waldziū laikraszczei pradėjo wainę su priwilijomis Finlandijos, kuriomis ir dėlto kad ten gywentojei waini ureduose buwo no nagu rusu, ta kuningawisztystė pralenkė sawo mētropoliję taip kulturiszka kaip ir turtiszka. Po atlankymo Kujawos reikia lygei laukti naujo prispaudimo dėl rutenu. Sandyti redaktorei teisingdami neteisingumą waldziū mokiuos, kad szwiezi tie prispaudimo paliepimai tai uzmokesnis swetimiams gawalams už ju nemeinę uel rusu. Ar teisingi tie skundai, mės neraszydami dėl rusu, bet dėl žinios tik sawo wiengencziū, nereikalaujame wesi ginczę su tuo samuoninkais. Jei yra kur (tarp lietuwiu to apsjautimo, tikrai dar nėra, nės jie numano, kad fanatizmu ir neužkentamu nėko negalima naudoti) ta nemeile, tai reikia pasiklaustie, ar už parodytus czion geradėjystes yra galima meile moketi? už neteisingę plakimą negalima yra plakanczię rankę taisyti. Nemeileje wienok swetimu gawalu kas yra kaltiesnis? ar tie swetimi gawalai, kuriems neteisybė ir persekiojimas waldziū meilę atima, ar persekiootei, kuriū neteisybė tą nemeilę pagumdo? Nėko nera ant sweto be tam tikros priezastes, taip ir nemeilė swetimu gawalu turi isztesniauzę priezasti — neteisybę waldziū. Ant wisoku ir teisingiausiu praszymu swetimu gawalu rusu laikraszczei, o su jis ir waldžios wienę tik turi stereotypiszka atsakymę: „a pustj siebie trebutj". Mės ne lenkai, ir nemislyjame buti apgynejeis ar užtarėjeis lenku, nės jie musu užtarimo ir nereikalauja, ale kad waldžios, musu reikatuose, laiko mus už buntauninkus lenkus, negalime apleisti czion neteisingu sudyjimu apie wiskę, kas no lenku paaina. Parodysime tik porę paweikslu ne polytikiszko užziurėjimo, ale ar tai moksliszko ar estētiszko. Wienas isz garbingiausiu lenku teplorius Siemiradzki didelę szlowę turėjo tarp rusu, abrozdas jo pirkinėjo szios dienos cėsorius, ale garbė ta taip ilga buwo, kolek ji laikė kaipo sunu generolo už rusę, wienok kada atsirado gromata Siemiradzkiu protestawojanti priesz laikymę jo už toki, tuojau ir garbė jo nupuolė, mokintj estetikai pradėjo užmetinėti jam ir wisiszka nemokėjimę teploti. [T Taipogi ir risauninkas Grotger, autoris Polonijos ir Lithuanijos (tai yra epizodai isz paskutinio lenkmezcio

1863 m.), kuris gawo už sawo risunkus angszcziausia nagradą Paryžiaus dailės salone, kurio wisi bewaik abrozdoi yra nupirkti per Austrijos cėsoriu tarp estëtiku rusu, labai gilaus mokslo, yra suwis nemokantis risawoti. Mierzwinski ar Kochanska, garbingi ir wisur guodojami giesmininkai, o kaip mus mokina mokinti isz Dniewniko Warszawinio, ne moka giedoti. Nemislyjame czion užtarti už giesmininkus nei ju garbę płatinti, nės jie už dowanę, kokią jiems Diawas dawė, didelus piningus ima [po 200 tukstancziu franku už sezoną ir daugiaus], ale negalime pasitikėti ant teisybės rusu gilaus mokslo kritiku ir ju kompetencijos. Kada Italijoje, Prancuzijoje, Wokietijoje giesmė ir muzykė jau garsėjo, tai wiengenczei Szczebalskio ir Suworino dar tiktai klausėsi staugimo wilku ir riaumojo meszku; o kada Moniuszka, Chopin, Mierzwinski ir Kochanska yra giriami tarp wakarinu tautu, Rusijoje jie yra nėko nemokanti. Kas czionai sudžia teisingenis ir nuomoningesnis? Paryžiaus Ethnografiszka Draugystė Rusijoje taip ilgai laikoma buwo už susirinkimą mokintu, kolek ne riēmė projektą Duchinskio tikro tyrinėjimo kilties rusu. Po tam ta draugystė wisai akyse augszto mokslo rusu yra moksliszka nupuolusi. T. b.

Gamtos mokštai ir draugija.

[Tęsa.]

Dabar mažumą arcziaus prisižiūrėsime i optiką, nors ja skaitytojui nelengwu bus perimti. Ir czia žinjos prasidėjo no smulkiu, atskyrui žiniu, o pasibaigė iszkilmingomis i istabingomis teorijomis. Pirmuoju czia žingsniu buwo iszradimas teleskopo, apie ką jau pirma snekejau. Kėpleris 1604 m. rasydamas apie optiką pastebėjo teisingą wartonę iwairiu dalu akies. Jam patiko Portos mislis, jog akis priylgsta Camerai Obscurai, ir jis parodė, kad spindulei szwiesos perlysdami per akies dubumą padaro tikrą waizdą wirszumi žiamyn plonuose tinkluose nerwu, wadinamu 'retina', dugne akies ir isz ten nuneszami yra i smagenis optiszku arba regėjimo nerwu. Jis taipgi nuomoniawo, kad mės daigtu nematome wirszumi žiamyn delto, kad musu protui sekant paskui kožno spindulo tiesioje linijoje, spindulei rodos persikryžiuoja atgal akies dubume, ir mės matome daigtus kaip kad jie nėkuomet nebutu buwę persiwertę.

Atsimentate, kad jau arabas Alhazėnas mokino, kad spindulei szwiesos nusilaužia, refraguojasi, kada jie pereina isz skystesnio i tirsztesni widurki, kaip wa: isz oro i wandeni; ir kuomi tas widurkis yra tirsztesnis, tuomi nusilaužimas spindulu bus didesnis. Vitellio ir Kėpleris iszmėrowo tulus kampus nusilaužimo ju wandenyje ir stikle, bet jie nepažino istatymo, pagal kuri aprokuoti jie butu galėję ant kiek katras spindulys nusilaužsz sawo bėgyje. Dirbant žiuronus yra swarbu žinoti kampą nusilaužimo kožno spindulo, o ji nebuwo galima rasti be tam tikro istatymo. Willebrordas Snellius užsidawė tai isztirti, ir 1621 m. tardymais iszrado teisingą istatymą. Jeigu isz wesi staczią, wertikaliszką liniją per wietą, kur spindulys krinta ant wandens, tai dwi gulsczios, horizontaliszkos linijos iszwestos per wietą, kur skritulys perpjauja spinduli, bus wisuomet toje pat prietaikmėje, kokiam kampe spindulys atsikaria i wandeni. Taip tai $\frac{3}{4}$ tos yra, kaip sakosi, indeksu refrakcijos, rodykle nusilaužimo dėl wandens, kas ženklina, jog kožnas spindulys, kurs isz oro pereina i wandeni, turės tas dwi gulsczias linijas prietaikmėje kaip 4 prie 3. Pereinant isz oro i stiklą prietaikmė yra kaip 3:2, ir kožnas daigtas, kaip antai ledas, gentaras, diemantas ir tt., turi sawo ipatingą kampą nusilaužimo. Matėmatikiszkoje kalboje yra taip sakoma: 'prietikis tarp synaus ineinanczio ir nulaužto spindulo yra wisuomet toks pat dėl tos paczios substancijos'. — Dekartas,

prancuzas gimęs mēste Touraine 1596 m., szitą istatymą dar daugiaus paaiszkino. Tas pats pilozopas mėgino iszgulditi laumės juostą, kaip tai darė minėtasis Rodžeris Bėkonas ir italiszkas arkiwyskupas Antonio de Dominis (mirė 1625 m.) nurodydamas, kad spindulys szwiesos žiurint per szwiesu, kampuotą, poliruotą gabalą stiklo, wadinamą prisma, iszsiskirsto i spalwas [kalėrus] wisai tokias kaip kad spalwas laumės juostos. Bet nėkas nežinojo priezasties to atsitikimo, ir taip tai tas dalykas pateko Njutonui.

Njtonas sakosi, kad jis 1666 m. 'nusipirkęs trikampę stiklinę prismą dėl mėginimo jaja garsiu apsireiszkimu spalwu', ir kad ją pastatė i szwiesą, ileistą widun per mažutę skylėlę langawérėje, gawo ant sienos nulaužtą saulinę szwiesą augsztyt, daranczią spalwu liniją (raudonas, oranžinis, geltonas, žalias, mėlynas, indigo ir wijolėtinis), kurei Njtonas dawė wardą *spectrum*. Bet dėlko spindulys saulės, kuri yra apskriti, nedaro ant sienos apwalu spektrą, o tik paiglą? Po ilgu aprokawimu ir mislu, ant galo tardymas suteikė iszguldymą. Jis padarė paprastą spektrą ant tobligczios. Norėdamas žinoti, ar spalwinei spindulei pawienam taipgi iszsiskirsto ir nusilaužia, jis tobligczioje iszgręžė skylutę, per kurią perleidęs pawienam kožną spalwini spinduli atrudo, kad kožnas spindulys daugiaus nusilaužė, ne kad žiamiausias (raudonas). Ir tas tardymas aiszkei parodė: 1) kad szwiesa pasidaro isz iwairei spalwuotu spindulu, ir 2) kad tie spindulei iwairei nusilaužia perlysdami per prismą. Tas iszsiskirstymas iwairei spalwuotu spindulumoksle wadinasi 'dispersija szwiesos'. Jeigu bašta szwiesa gali buti iszsiskirstyta i spalwas, tos spalwas sujungtos turi padaryti baštą. Kad parodyti Njtonas paēmė apwalu stywą popėrlapi ir aptepė ji septynėmis spalwomis 5syk wienas ant kito, lyg kad spektrą 5syk atkartotą, ir greitai sukant akis gawo in spaudą wisu septyniu spalwu wienu sykiu, tik popėrlapis ką iszsižiūrėjo drumstinai bulzganas; drumstinumas czia randasi isz priezasties newaiskumo musu dažu. — Bet kodėl mės žiurėdami per stiklą ar per kitą permatomą daigtą i saulę nematome spalwuotu spindulu? Jeigu abi pusės stiklo yra pagreczios, nusilaužimas spindulu yra tas pats ineinant kaip ir iszeinant isz stiklo; bet kad abi pusės nėra pagreczios, kaip wa dubios, spalwos pasirodo plonuose krasztuose stiklo, kas trukdymą daro teleskopuose ir mikroskopuose. Njtonas nežinodamas, jog wienas mencius stiklo mažiaus iszsiskirsto szwiesą ne kad kitas, sakė, kad no to nėsą galima apsisergeti; bet 1720 m. Chester More Hall isz Essex rado, jog titnagnis ir karuninis stiklas iwairei szwiesą iszsiskirsto, kaip kad abudu drauge sudėtė wienas kitą pataiso ir spalwuoti spindulei pakraszcziuose nusispygina i baštą szwiesą. Taip padaryti teleskopai ir mikroskopai wadinasi bespalweis arba achromatiszkais.

Kuomet Njtonas iszskaidė szwiesą ir atjieszkinėjo jos prigimimą, garsus Danijos astronomas Olaus Rømeris (gimė 1644 m., o mirė 1710 m.) mėrawo, kaip greitai szwiesa kelauja per dangiszkas płatybes! Ir kaip jis sawo gana teisingus aprokawimus padarė? Atsimentate, kad planeta Jupiteris turi 4 mėnesius, kurie aplink ji sukasi. Trys mėnesi taip yra arti Jupiterio, kad jie sukdamos aplink ji yra užtemdinami szeszėlu Jupiterio. Dėl astronomijos buwo naudinga žinoti, kuomet isz tikro tie užtemimai iwyksta, ir tai buwo padaryta po Galileo gadynės; wienok retai kada užtemimai iwykdawo tam tikroje walandoje: kartais iwykdawo per anksti, kartais per wėłai, ir tas nesutarimas nusitrukdawo per žinomą czėsą iki 16 minutu 36 sekundu. Isz kogi tai paeina? Italu astronomas Cassini ir Rømeris ant mislies atėjo, kad Jupiteriui esant kaip kada tolaus no žiamės ne kad kitą czėse, užtemimai pasimato kelatą minutu

wėlaus dėlto, kad szwiesa no Jupiterio mėnesiu turi perbėgti didesni toľumę, iki ji pasiekia žiamę. Kuomet Cassini ant to apsisotojo, Rømeris per aprokawimus rado, jog tai yra teisingas ant to atsakymas. Dabar jis žinodamas, kad nog wietos orbitoje žiamės, artimiausios Jupiteriui, iki wietos jam tolimiausios, toľumas isznesza 190 milijonu angliszku myľu, ir numanydamas, kad tą toľumę szwiesa perbėga per 16 min. 36 sek., jis lengwei galėjo aprokuoti greitybę szwiesos; už tai ir atrado, kad szwiesa per 1 sekundą nuszkrenda 190 tukstancziu angliszku myľu! T. b.

TELEPATIJA

arba

Magija, Raganybė ir Spiritybė.

Pagal Karoli du Prel.

a) *Telepatija.* Telepatija yra dar naujas žodis, imtas in wartonę Anglijoje; jo negalima yra iszguldyti wienu žodžiu prigulinczei in musu kalbą, už tai jis bene bus priimtas taip pat kaip kad pas mus isigyweno teleskopija, telegrafija ir teleponija, kuriuos tai žodžius netobulai kartais iszguldome i toľregystę, toľraszystę, toľkalbystę. Telepatija paženklinina wisatinai dwasiszką weiklybę toľumoje, beje: toľjautybę, toľnorybę, toľmanybę, taigi igriebimą kieno pei jausmus, norus ir mislis kito, be mums matomos medegiszkos tarpininkystės, be kokio nors irankio dėl ženklų dawimo, kaip tai žodžiu, palytėjimu ar kitu ženklų. Už tai i tą wardą telpa „psykiszka pajiega“, „reiszkręgystė“, „pawystė mislu“, daugybė pasaku apie waidinimasis, apsisreiszkimus, pasľaptingas barszkinimas staľu, raganystė, žynawimas ir kerėtojystė ir daug kitu spiritistiszku nuomoniu. Nenorint kožnu sykiu taip ilgą eilę žodžiu minawoti, kurie yra iszaugę, nęwa atžalos isz wieno kelmo, isz dwasiszkos weiklybės toľumoje, yra patogu wienu žodžiu „telepatija“ iszreikszi apsisreiszkimus diewiszkus, atsitikimiszkus supuolimus, pasiwaidinimus dwasiu ir tt.

Telepatija užtinkame jau no senusenowės; wisokie magai, kerėtojei, orakuľu dawėjei ir tt. yra žinomi pas žydus, persus, kaldėjus, graikus; ant Ceylono saľos da ir szendien yra ‘welniaszokėjei’, kurie tariasi ęsą gydytojeis apsęstuju dwasėmis žmoniu. Widuramžyje kam nebuwo žinomos raganos ir kerėtojei, kuriu per ilgus amžius neiszpasakoma daugybė tapė isznaikinta tai wandeniu tai ugnimi. O in musu dienose mėš turime miege waikszciojanczius, regėtojus stebukľu, spiritistiszkus tarpininkus (‘medium’) ir tt.

Nebuwo tos gadynės, kada žmonės nebutu pasirupinę apie telepatiją; ale jie tai darė ne norėdami atrasti jos priežastis ir ją iszaiszkinti, o tik jos pagelbos iieszkojo, kada budawo suszižinti nepatikleis ir bangeis atsitikimais ar miege ar budrume. Szendien gi jau kitaip wirsta. Berots yra ľabai sunku žmogui pacziam sawę pažinti. Turint darbą su bewaleis daigtais gamtos, kuriuos yra lengwu atskirtie wienas no kito ir atžinti pagal ju mērą, skaitlu ir swarybę, galime palyginimais ir iszdėstymais naujus iszrasti atsitikimus; o norint isigilinti i žmogaus dwasiszkas pasľaptis ne wisur isztenka pastebėjimai ir mėginimai, nės czia lengwei gali iwykti apgawystė ir pasiklydimas. Wienok szendien ir tokie tardymai pasidauigno. Ir czia reikia pasakyti, kad Anglijoje dėl isztyrimo telepatiszku atsitikimu isteigta tapė draugystė „Society for psychical research“ Londone, kuri ľabai sukėlė akywumą gywentoju Did-Britijos ir Prancuzijos. Draugystė spausdina sawo ‘Proceedings of the Society for Psychical Research’ pas Trubneri Londone; pirmas sąsagas iszėjo 1882 m. spalū mėnesyje. 6. d. sausio 1882 m. buwo atliktas pirmas susirinkimas draugystės, kuri suszaukė propesorius kwizikos Dubline, Barrett’as, ir czia tapė pri-

imtas užmanymas isteigti draugystę dėl isztyrimo dwasiszku atsitikimu. Draugystė galutinai isigyweno 20 d. wasario 1882 m. ir tokią užľuoti pasidėjo:

1. Isztyrinėjimas itekmės, kokią padaro dwasė wiena in kitą, be pagelbos kokios nors jau wisiems paprastos pajautos. 2. Tyrinėjimas hypnotismo ir reiszkręgystės, ir nejautybės skausmingu užgawimu taip wad. Mesmeriszkame miege. 3. Kritikiszka peržiura Reichenbacho mėginimu su ‘jutėleis’, ir tardymas, ar jie prie ľabai sujuszintos jautybės žinomu pajautu turi dar kokią ipatingą galybę jautimo. 4. Stropus permėginimas apsaku apie apsisreiszkimus walandoj mirimo arba namuose, kuriuose kaip sakoma waidinasi; czia taigi priguli teisos pasakos apie waidylas. 5. Iszkwo-timas kwizikiszku atsitikimu, paprastai wadinamu spiritistiszkais, kaip neapreiszkiamas barszkinimas, szwietimas ir tt. 6. Rinkimas, mėginimas ir dawimas iszrodymu ir medegos dėl istorijos tu dalyku, drauge su sapnu iszguldymu, antru matymu ir tt. Iszrinktos tapė szeszios isztyrinėjimo komisijos, kur os atsako paduotoms szeszios užduotims; prie tu komisiju, nęwa dugno draugystės, tapė iszrinktas prezidentas (prof. Sidgwick) ir 8 wiceprezidentai, 1 pinigininkas, 1 sekretorius ir isz 18 sąnariu sudėtas iszskyrinis, kuris parenka naujei priimtinus sąnarius ir weiktojus. Ji turi sawo kningynę, tam tikrus namus ir tt. Rugsėjuje 1882 m. buwo sąnariu 100, tarp kuriu 29 moteriszkos, ir liepos mėn. 1883 m. jau 238, tarp ju 62 moteriszkos, o sawsyje 1885 m. 520, tarp kuriu 27 garbės dėlei ir su wirszumi 140 moteriszkuju. Reikia tarp sąnariu paminėti tardanczius kwizikus prof. Balfour Stewart no Owens College isz Manchesterio ir Lordą Rayleigh no Kembridžės uniwersitėto, kwizijologą Bowditch, prof. Harvards Medical School Bostone. Daug propesoriu astronomijos ir kemijos, daktaru, keletas kuningu, sąnariu parlamento; Wallace ir Crookes yra garbės sąnareis.

Isz to jau yra galima numanyti, kad, nors patuolaik draugystei nedaug ką pasisekė iszaiszkinti, wienok tokioms pajiegoms mokslosawo laiku wisgi pasiseks atjieszkoti ir tas dwasės mystiszkas pasľaptis, kaip kad tapė iszgwaldyta daug kitu taip pat tamsiu kľausimu. T. b.

KAIMYNAI.

Ant suolo grinczioj sedž’ kaimynėlei
Musu tėwynėj, geri lietuwėlei;
Prie stiklo alaus žodis linksmesnis
Ir sunkus laikas rodos geresnis.
Dar gaspadinė surio uždėjo,
Kaimynai tuotarp taip prasznekėjo:
„Ar žinai, kumai, juk tai musiszkei,
Katrie mokinti, yra iszblyszkę.
Kam jiems tas mokslas, kumai tu mano,
Mės neturėjom jo juk no seno!
Dar jeigu waikas kuninzu lieka,
Tai duszioms tėwu didi patėka,
Kad prie altoriaus jisai užgieda,
Isz džiaugsmo tėwams aszaros rieda.
O tie daktarai ir adwokatai,
Asz ju nekencziu, kaip gywų matai“....
Dar Baľtras szneką but’ tolaus traukęs,
Kad jojo draugas but’ neušzaukęs:
„Baľtrai, ar proto tu jau prastoji,
Kad tokius daigtus sau czia swaiczioji.
Tai tu kad waikus sawo mokytum,
Juos i kuningus wienai warytum!
O kitą mokslą po koju szľuoji,
Ne, taip negerai; tegul gywuoia

Mokšto spindulei lai protą szildo,
 Kas prietaringa, be gailos dižo.
 Jeigu kuningas yr žmogus geras,
 Tiktai už laimę wargdieniu waros,
 Nerup' jam auksas, — tai palaimintas,
 Terp mus nabagas toks paaugszintas.
 Bet kiek yr tokiu, ak griaud' sakyti,
 Piemeniu tikru nedaug matyti.
 Man regis, kumai, kad negerai butu,
 Idant wisokie mokslai prazutu:
 Zmonės paliktu wergais tamsybės;
 O kas negeidžia saulės szwiesybės?
 Kaip laukiam saulės kad patekėtu,
 Taip laukiam mokslu, kad szirdin dētu
 Apszwaistą, dorą, ir tuom dabintu
 Tėwynę, szirdi musu augsztintu. —
 Mės, Baltrai mielās, jau pasenėjom,
 Ir tiktai rugius, awizas sėjom,
 Ir gerai buwo, duonos užteko,
 Bet waikai nestow jau ant to tako.
 Ar pats nematai: tauta nužuwa,
 Kas bus su musu paskui Lietuwa?
 I sklypus žiamę musu jau plėsžia,
 Rusti ant musu saulutė szwieczia,
 Tamsus, nuludęs mielās krasztelis,
 Arszkėczeis klotas szwiesunams kelas.
 Mės senei Lietuwos nesergėjom,
 O ant jos žiamės wien jawus sėjom.
 Kada maskolus nor mus praryti,
 Akis pasenus nestengia matyti;
 Kad lenkai kalbą musu naikina,
 Nors žiamė musu daug ju maitina,
 Mės seni žmonės to nenumanom,
 Nėr atsargumo juk žwilgyj senam.
 Idant debesis tuos pawaryti,
 Reikia waikuczius musu mokyti,
 Tegul tėwynei naudą gabena,
 Iszlaužo wisur nuowargi seną,
 O tada tiktai laimę matysim,
 Ir tuomet laimėj gywent bandysim”....

Pabaigęs sznektą net prakaitawo
 Ir weidas pajudints raudonawo.
 Baltras tik žiuri i draugą labą,
 Ir jo akyse aszaros dreba.
 Mat pirmą syki sau apdumoio,
 Ko musu mieką žiamė prastojo,
 O paskui tarė: „Kumai Motiejau,
 Asz ant tos paczios mislies atėjau,
 Kad mums waikelus reikia apszwiesti,
 Isz tos tamsybės i szwiesą westi”.

Kaimynai taip sznekucziawo,
 Saulėlydžei raudonawo.
 Ir žadėjo, kad ryt-dienę
 Kalbą tokią wes ne wieną.

Aglė.

Rasztas isz Szenandorio, 6.V.86.

Ant atsiszaukimo musu guodotinu broļu Naujorke, ant
 laksztos 60 ir 61 L. Balsu, apie susiwiennyjimą wisu lietuwi-
 ninku mės keletas lietuwininku Szenandoryje susiėję suta-
 rėme paduoti sawo mislis L. Balse pastikėdami, jog ir kiti
 brolei gywenanti Suwienuotose Walstijose ir kitur teiksiesi
 pasiskubinti i L. Balšą atsiliepti su sawo gerais apmislyji-
 mais apie tą taip swarbu reikalą. Mės nemislyjame, kad
 tam naudingam užmanymui atsirastu nors koks isz lietuwi-

ninku, kuris butu prieszingu, bet wisi supratę swarbumą
 to weikalo spansis i kruwę, nės tik per toki susiwiennyjimą
 pasikelsime ne tik dwasiszkai, bet ir medegiszka. Szendie
 mės žiamiausei stowime už wisas tautas, bet per tautiszką
 susiriszimą galėsime dar pasikelti ir pawyti apszwiestesnes
 tautas. Tik reikia weikti wisiems drauge, reikia atstumti
 dwipusystas, kokios szendien per musu nesupratimus tarp
 musu isiwogė. O nemanonu yra girdėti, kad dwipusiawimą
 Pauksztis remia. Ką tik spējo Naujorko lietuwininkai i kit-
 us atsiszaukti, Pauksztinė jau ir gieda tusztauną, kad
 Szlupas lietuwininkus nesuwienysęs, o lietuwininkai jau
 turę Wienybę. Gazėta, kuri prisisawino warda Wienybės,
 nesznekant jau apie tai, kad ji lietuwininkus tik dardo ir in-
 aklybę waro, o ne wienyja, turi wisai kitoki mēri. Jeigu
 lietuwininkai sutuptu i blakini lizdeli Pauksztinės, tai jei
 tik Paukszcio maszna prisipildytu, ko tas snapą iszkėtęs
 ir laukia; o susiwiennyjimas lietuwininku pagal padawimą
 Naujorkiszkiu broļu eis netik mums, musu waikams, bet ir
 wisai Lietuwai ant naudos. Pauksztinė Wienybė per sawo
 durnumą nori prismaugusi lietuwius lenkams parduoti, o
 lietuwininku susiwiennyjimas užstawinės musu reikalus kai-
 po žmoniu ir lietuwininku. Mums rodosi, kad ant pirmo
 žingsnio susiwiennyjusiu broļu turėtu buti apmislyta apie
 mokslawietes, pakol žengsime tolaus, nės tiktai moksla-
 wietės igaiwins mumyse tautiszkus iszkilmingus jausmus,
 suteiks mums gilesni ižiurėjimą i gywenimą, priduos mums
 dwasiszką drutybę. — Mės tariamėsi susiszaukti susirinkimą
 dėl to dalyko ir tikimėsi, jog tuomet reikalai susiwiennyjimo
 wisu lietuwininku pareis i didesni gaiwumą. Isz wirszaus
 yra galima sakyti, kad prieszginėis taip swarbaus weikalo
 bus jeigu tik neprietelei wargdieniu, darbininku, apszwie-
 timo ir lietuwiszkos giminės, nės žinome, kad žmonės we-
 lyjanti, idant atgryžtu baudžiawos ir lenkiszki ponai ant
 sprando užsėdę mumis artu ir akėtu, nepritars anam užma-
 nymui susiwiennyjimo wisu wiengymiu dėl pasikėlimo dwa-
 siszko, turtiszko ir tautiszko. Pasitikėkiamė, kad lietuwi-
 ninkai neklausys tu, kurie paszaleis loja kaip britonai, o in-
 szwiesę nesidržsina rodytiesi, idant nereikėtu nuskriaus-
 tiems broļams i akis pažiurėti. Jeigu kas raszo teisybę, ne
 reikalauja šlapstytiesi po kokiomis ten litaromis; o jei taip
 daro, tai tik isz pasalumo, bet ne dėl wisu gero ir naidos.
 Neklausydami atskalunu — mės wisi lietuwininkai o wienny-
 kiamėsi!... Wardan rodą dariusiu M. J. Andriukaitis.

Gromata isz Erelnyczios Poznaniyoje, 21.III.86.

Szirdingas broļau! Budamas apsunktas daugybėmis
 wisokeriopu triusawimu szendien pametęs wisą i szali ras-
 szau porą žodelu paskiausiu kartu isz tos wietos, nės 27 d.
 turėsiu traukti kur link akys wes o kcjos nesz. Bismarkis
 manęs czia ilgiaus nelaike. Beje mano prijautimai ir pran-
 naszawimai dėl sawęs no keturiu beweik metu iszspildė.
 Gerai, kad buwau prisigatawyjęs ant wisko, kitaip butu
 man sunkiaus buwę ant szirdies. Bėda tik didžiausia, kad
 pasitaikė toks netikęs metas, kuriame wiskas už szunpinin-
 gius turi buti prarasta, o musu szirdingieji talkininkai
 lenkai lygei kaip žydai iszkerijotos su kietkalbeis wokieczais
 kryžziogeis matydami, kad žmogus turi su priewarta isz
 wietos pasiszalinti, nei pusę prekios už wisokius daigtus
 neduoda. Tegul juos Perkunas musza wisus podrug! Su
 didžiausia szirdpersza apleisiu tą wietą, ant kurios sawo
 prakaito nemenkai iszliejau ir rankas puslėtas nesyki turė-
 jau, kurią isz arszkėcziu ir piktžolu iszwalnyjau ir nemen-
 kai skatiko iszdawiau ant samdininku. Iszwažiuosiu isz
 po waldžios Baissmarkaus žmogaus, ale kur wėjas manę pa-
 pus, nežinau; negalu suwokti sawo dumone, ką daryti. Po

kniutu Meszkoriaus newažiuosiu dėl palaimos kudikiu, kad nebutu padonais terionu, dėl ju pasiszwentinu pats sawę ant apėros. Pirmiausei trauksiu i Londoną ar i Paryžiu dėl iszsklausinėjimo apie geriausią žiamę, taigi su geru oru, geromis liberalizskomis prowomis apdowanotą, idant ten nuvažiawęs ant iszsilnikymo ir waikams ant mokslo užpelnyti ką galėcziau. Mažai apie tuos dalykus žinau ką isz Sętalkiniu Stonu Sziaur-Amerikos; 'Gazeta Polska Chicago' kaipo agento laiszkas nori tiktai, kad wisi trauktu i juju maszną ir Amerikos Siberiją apgywentu, o da mokėdami brangius piningus. Kaip iszwažiuosiu, žiurėsiu, ką darysiu; tuomi tarpu nėko nežinau, galwa sukasi no mislu. Jau dirbti sunkaus darbo negalu, nėra ir ranką turiu pagadytą ir kojas netwirtas, ir wisas asmi silpnas 49 mete amžiaus. Ale bus, kas bus! tegul walė prilikimo iszspildo! Kad asz bucziau bagotesnis, žinau, kad asz susigadycziau tarp lietuwininku, nors didžio mokslo neturiu, ale kad tamsybė brolu baido manę. Asz dywyjuosi, kad neatsiuntėte man nei wieno numerio to 'naujo szaszo', beje 'Wienybės lietuwininku'? Tę szaszę turėjo lenkai padirbdinti, nėra dabar jie suka ir wela, kad pažaboti lietuwininkus, idant ant juju geriaus ir ilgiaus galėtu jodinti. Jie irengė ir Petrapilėje lenkiszką szaszę 'Kraj', kuriuomi lietuwininkus drasko, tai yra wyžbajorius ir męszczionis daro tikrais lenkais. Pirmiausei reikia wandeni tykiam prude sudrumsti, o potom žuweles žwejeti. Taip lenkai ir daro. Iki sziuolaik ju darbas ėjo palengwa, bet dabar, kaip patyrė, kad lietuwininkai bunda isz snaudulo, pradėjo smarkei ruosztiesi aplink musu sulenkinimą, o prakeikti meszkovei jiems gelbėia tame darbe. Tegul juos Perkunas trenkia!

Jusu wėrnasis Latu Lietuwis J. A. W.

Rasztas isz Philadelphios Pa., 7.V.86.

Girdime, kad Naujorko brolei nori lietuwiszką susiwiennyjimą irengti, tai mės czia patwirtiname tę perstatymą ir iszpažystame, kad tai yra geriausiu daigtu dėl musu giminės ir meldžiamė brolu wisos Amerikos, kad tai patwirtintu ir ir susiwienyti, o tada swėtas matys, kad Lietuwa yra, o ir czėsas pasirodyti; nėra prisižiurėkite, kaip tas czėsas eina, kad wisos tautos (naradai] wienyjas ir kyla, o ir mės keliamėsi. Pasitikiamė L. Balse weikei susilaukti daugiaus žiniu susiwiennyjimo wisu lietuwininku dalykuose. Brolams paduoda ranką M. Walinczius.

Naujorkas 8.V.86. Garbingas Rėdytojan! Praszau patalpinti szitą rasztelį i laikraszti, kuris yra didelei naudingas dėl naujalenkiu kaip szwentintas wanduo dėl piktos dwasės. Naujorko naujalenkei, kuriu skaitlus yra nedaugiaus kaip 8, didelei rupinasi apie sawo wadową kuili, kurano wasariszku sziltu dienu kwaituluoja. Norėjo wesi pas daktarą, bet nelaimė, kad kizenės tuszczios. Wienas isz juju F. K. apėrawojo parduoti karpetą ir liekawoti kuili; bet karpeto nėkas neperka, nės kandys ji sukapojo. Ot ir galas kuiliui! Wien isz rupesties nustojo dirbę, antrus blakės užpuolė, o treczias žinodamas ateitinę kuilo, keleis metais priesz tai dawėsi kaszierawotiesi žydiszkoj szpitolėje, idant neapkwaištu kaip tas kuilys. Amžina prapultis. Tur buti ar nesikabins prie žirgo, kuris iki szei walandai garsingai gywuoja. Asz pats girdėjan, kaip wienas isz ju pulko taip kalbėjo: 'toji gazėta Paukszczio gali žmogu isz razumo iszwesti'. Bet wienok teisybę jisai kalbėjo, ba jei kuilys kwaituluoja, tai piemens ji ganydami turi waikszechioti jo pėdomis. Ale kas bus su jumis naujalenkei tada, kad kuilys nustips, ar ir jus paskui ji? Geriaus palaukite ji ganę, o pagal stwerkitėsi žirgui už wuodegos, jisai jus isztrauks isz kwaitulos jos prapulties. Sarmata jums beproczei taip ilgai laikytiesi

insikandus dantyse kuili už stimbiro! A. Juszkauckas.

Waterbury, 8.V.86. Brolei lietuwininkai! praszau: atsisubskiamė isz szito miego, pasižiurėkiamė i szitą brangu rasztelį, kaip jis mus gražei mokina iszminties, matome, brolei, kad pilnas graži naujienėlu, pilnas linksmybiu, kad niat ima ukwata skaityti. Na, brolei, da ir wėl ką pasakyti: pasiurekiamė i Paukszczio Wienybę, ką mės ten rasim, koki moksłą ji atnesza ir koki randame priklodą tawo raszte Paukszteli? Perskaicziau 12 numeriu ir pasakau, kad tu kuilo žente welyk sawo kuili westum i Prusus parduoti, tai nearzytum musu brolu Amerikoje. Brolei žiurėkiamė, koki tinklę užtiese ant musu ir kaip mus weda i Poznaniją; žiurėkiamė, kaip tas juodwarnis laksto apie musu aki! Skaicicziau iki 12 No, o daugiaus nenoriu matyti to durno raszto, nenoriu skaityti pasaku, ba tas mės wisi žinome, tik mės turime skaityti senowės tėwiszskéje, kokie buwo czėσαι, reikia prisižiurėti wisokioms žinioms Amerikos taip ir wisu žiamiu atsitikimams. Neklausykiam Pauksztėpalaiki! J.&C.

Philadelphia, 26.IV.86. Malonėcziau paraszyti porę žodžiu i Pauksztį ir sawo gerus pažystamus, nės ans atputė ir czia porę pļunksnu isz Plymouth Pa, ale wisos juodos buwo. o dabar i pawasari netiunka, ir girdėjan jo balsą; ale jei wis taip giedos, welyk tegul nepasirodo daugiaus. Brolei, kad su gera szirdžia ir teisybė szie czėsa nėko negali padaryti staigu; suk, meluok — tai gywensi, taip mislydamas Pauksztis musu giminę szunimi wadina, ir L. Balsą szuniszku; isz tikro jo galwa likosi tuszczia. Kožnas durnius sako: ir asz gudrus lietuwiszkas paraszyti korespondencijas i Wienybę; taip K. B. isz Freeland mokina, kad su palokais laikytumėmėsi. Kiek jau priraszta rasztu, o wienok tokiu dar randasi, kurie nežino kuomi ėsz. Pauksztuku czialbynė sako, kad nepalokai tai mės nebutumėme katalikais. O tu puslegalwisuprask, kad czekai ir wokieczei pirmiau tarp lietuwiu krikszczionybę skelbė ne kad Jagėla gyweno; o wėl prie Jagėlos mės nebuwome priwersti, bet isz sawo walės mės priėmėme ir laikome ir mylime wėrę. Czia apie wėras newieta rasztyti, o tik apie skirtumą gentės ir kalbos: mės turime sawo draugystes daryti, susidaryti liet. mokslawietes, bažnyczias ir tt.; galima sutikime gywenti su palokais, ale nesiwienyti; galima yra sznekėti su paloku kaip brolu, jeigu jis pasirodo tokiu, ale reikia sawaip mislyti, ne taip kaip Pauksztis. Ale turime atleisti tę kalczią jam, nės kad ir arklys aklas, tai kad ir i duobę eina; taip ir jis pats neko nemoka nei rasztyti nei skaityti. Jis Szlupą wadina prusu, maskolu; mano mieli prietelei tegul ans butu kas-žin-koks kad tik Lietuwą garbina ir už ję stoja, jaw už tai turime dėkawoti Szlupui. Gydykite, brolei, szaknis, o užauginsime ir medi, o kada nors jis pražydzės gražei, ko mės galime susilaukti. Napaleonas, karalus prancuzu, pranaszawo, kad Lietuwa nors ir i pelenus pawirstu, tai waikelei su pirsztais raszys ant pelenu, kad ji turi buti walna. O budami wis ir wis užpakalyje lenku argi galėsime susilaukti walnybės. Lenkai Lietuwą praganė, o iszganyti ja wargei begu gelbės. Už tai wisi mės eikiame už Lietuwą! M. Walinczius.

Dar apie tautiszką krupsztumą Prusu Lietuwoje.

Dabar esmi kaime, kur bewaik per dwejus metus buwo rėdoma 'Auszrą', pirmas laikrasztiš tėwyniszkos linkmės, no spalū mėn. 1883 m. iki rugsėjui 1885 m.; tas kaimas wadinas i Bytenai, ir guli ant deszanio kranto Niamuno, tarp Tilžės ir Ragainės, gulincziu po kitai pusei. Czia Auszrą rėdė isz pradžios Szlupas, o paskui M. Jankus, gywentojas to kaimo. Czia tai tėwynininkai ludėjo ir linksminosi pagal pagal pasisekimą ar nesisekimą; czia tai susibėgo wisa tautiszka dwasė. Ta wieta wisumet turės daug paminėjimu dėl lietuwininko. Ukininkas tame kaime M. Jankus, liet.

rasztininkas, gimė 1858 m. 7 d. rugpjūtis iš tėvo Martyno ir motynos Marės iš namu Kerpiutės; mokinosi vietinėje pradinėje moksławietėje no 1866 – 72 m. lietuwiszkoje kalboj nės ten pirma wokiszakai nemokindawo. 1879 m. jis pats išz sawęs ėmė mokintis wokiszakai, tą kalbą pažinęs pradėjo tolaus szwiestiesi, ir tuomet pradėjo mislyti apie tautiszka pakėlimą lietuwininku, raszydamas wisokias kningutes dėl žmonių. Susipažino su Mikszu 1883 m.; apkelawo po kelissyk 1883–85 m. Lietuvą Rusiszka ją norėdamas sueit in pažinti su tenbuweis apszwiestunais ir dėl gawinimo tėwyniszkos dwasės, tai wienas tai wėl drauge su Mikszu ar Szlupu, rinkdamas ten iwairias reikalingas žinias. Jo susaztyti weikalai yra: 1. Lietuwiszkos ir seniausios dainu kningelės, 2. Sztuokaunos dainos, 3. Mužikėlis, 4. Ziemos wakaro adynėlė. Czia randasi ir kningynėlė Auszros, susidedanti iš kningu ir laikraszczių supirktu ar apmainais už Auszrą gautu; tarp kitu paminėsiu: 1. Dziennik Poznanski, 2. Austrums, Iatwiszkas mėnesinis laikrasztis iszeinantis Maskwoje, 3. Baltijas Wėstnesis, Iatwiszkas kasdieninis laikrasztis iszeinantis Rygoje, 4. Balss, Iatwiszkas nedėlrasztis iš Rygos, 5. Mitteilungen der lit. lit. Gesellschaft, 6. Izwiestija ruskah geograficzekah Obszczestwa, ir 7. Liet. Balssas išz Naujorko. — Buwau ant wietiniu kapu ten wisi antraszai yra lietuwiszki. Czia randasi szwiežus kapas Edės Dilbėnės, gimusios Urbantaite, o mirusios 8 d. Iapkriczio 1885 m. jau 51 mete amžiaus, apdengtas wainikais per gimines r tėwynininkus bei rasztininkus lietuwiszkus, kurie buwo ant laidotuwiu 13 d. Iapkriczio. Numirusioji buwo uoli tėwynininkė, piningais ir darbais gelbėjo tautiszkiems weikalams. Kad 1868 m. ipėdinis sosto su sawo paczia lankėsi Prusu Lietuvoje ir buwo Tilžėj ir Ragainėje, geisdama igyti nors koki palengwinimą tautiszku reikalui ji dowanojo labai gražius lietuwiszkus audinius tėwonėnei sosto ir už tai gawo medali ir prizadėjimą, kad jos praszymas bus iszklausytas; bet ant nėko tai pasibaigė. 2. XII. 85. W.

Išz Suwalku rėdybos. Geisztaruose iszwentino bažnyciaž szimet 16 d. wasario, bet nėsant ten priskirto kuningo, kn. Czernauckas išz Naumėszcio kas nedėlę atwažiuoja ir atlieka diewmaldystę; už kožną szwentą dieną jis ima po 5 rublus, žmonės tai su wargu surinkę užmoka. — Szi pawasari no czia daugumas isztraukė i Ameriką, nekurie namus parandawoje ant itgo laiko. R.

AUSTRIJA. Galicijoje ponai kę nori, tai daro, o žmonės yra be apgynimo ir tiesu, o ir be mokslo, nės ponai neleidė iwesti szios dienos moksławietes; žmonės tik moka ir wyresnybei didelus mokeszczius. Tarp ju tame tarpe ėmė antisemytai gundinti priesz žydus, o kiti kalbino, kad in wyresnybę paduotu praszymus dėl iwedimo szwentinimo nedėldieniu; ant galo kiti ikalbinėjo, kad ponai nori gręžinti baudžiawas, ir kad reikia padaryti pamiszimą. Už tai žmonės apsiginklawę kirweis, spragilais, szakėmis eina ant ponu; dėl pagelbėjimo ponpalaikiu wyresnybe iszsiuntė waiską nės pamiszimas yra gana paojingas dėl pongalu. Matote jau waisiuslenkiszko gaspadorawimo ju pacziu tarpe.

PRANCUZIJOS wisoje sziaurinėje dalyje regis pasikėlė streikas; audejai mėstuose Cambray, Roubaix ir Toureoing labai nepakajoja dėl numažinimo algos; mēste Calais didumas darbininku metė darbus; tarp darbininku stikliniuose pabikuose pasikėlė taipogi burnojimas už nutrenkimę algos, ir jie pametė darbus. Wyresnybė nusiuntė ten daug waisko ir žandarų; berots waiskas ant trumpo czėso galėtu apstabyti darbininku narsumą, bet neigwendins sutikimo tarp ju ir pabrikantu. Mēste Lyons i streikuojanczius darbininkus szaudė 'scabs', užėmę anu wieta.

ITALIJOJE mēste Brindisi 15 žmonių naujai susirgo kolėros liga, mirė 5, o Wenecijoje susirgo 9, ir 3 mirė. Ir wėl ta baidyklė apsiskelbia Auropoje!!

MASKOLIJA tariasi no Baltosios iki Auszrinėms marėm iszwesti perkasę per azerą Onegą norėdama atgawinti prekystę sziaurėje nupuolusią; toks perkasas jau no Didžiojo Petro žadamas kasztuotu i 8 milijonus rublu. — Nesenei Aleksandras III kelawo i Krimą, žadėdamas išz ten waziuot in žiamę Doniszku Kazoku, idant pagal seną budą Nowoczerkaske sawo sunu kazokams perstatyti ant 'atmono'. In Krimą waziuodamas baimyjos i nors kur žmonėms pasirodyt o czia atwažiwęs iszgirdo, kad nihilistai jam jau kilpas darę ant kelo i Nowoczerkaskę. Kaime Anto radojuodę dynamytą, rankgramaczius ir dinamytinius patronus. Tapė sumtas wienas kazoku apicėris ir jo brolis studentas Petrapilėje. Dabar caras neb. wykšs pas kazokus, kuriuos jis laikė už sawo wėrniausius padonus. Ir gerai terionui.

BELGIJOJE antrą weliuku dieną susiwažiwau ant kongreso i mēstą Gent 400 delegatu socialistu ir susnekėjo per sekmines Brusselyje padaryti didelę parodę; taipogi dėl sutakinimo reikalui darbininku wisu sweto bus weikei suszauktas auropiszkas darbininku kongresas. Wyresnybė czion taipgi pastatė ant pagatawes waiską, bet wisas mēste apwaiszcziojimas 20.000 socialistu pasibaigė tykei. — Brusselyje galwa mēsto Buls iwedė dabar darbininku biržę, kuri pasirupins suteikti be užmokeszczio darbininkams žinias apie algas, darbo czėsą, sweikumą darbawietės, brangumą gywenimo kaip Belgijoje taip ir kitose žiamėse, ir darbininkams pagelbės gauti darbą. — Dabar Belgijoje streikuoja in 800 darbininku, wisi reikalaudami pakėlimo algos.

WOKIETIJOJE jau pamažu iwyksta susitaikinimas wyresnybės su popėžiumi; apie Leoną XIII niat syki saime Bismarkis sakė, kad jis turęs 'daugiaus meiles ir rupeszczio dėl sudrutinimo wokiszkos waltijos ir dėl palaimos Prusijos' negu daugumas wokiszku pasiuntiniu saime. Jau Leonas XIII kaip kad prusiszkas garbės wyras!!

POPEZIUS Leonas XIII iszkeikė Knights of Labor už tai, kad jie kelasi priesz piningius, norėdami padidinimo algos. Taip pat popėzius keikė airius, kada tie stengėsi priesz anglus, o kaip tik airiams gerai ėjo, popėzius keikimą atmainė i ėaminimą; nekitaip bus ir czia. Kad dabar kapitalistai popėžiui piningu papylė, tai jau darbininkai yra prakeikti; bet popėžiui reikėtu atminti, kad darbininkai ir bažnyczias iszlaiko ir nors centais popėžiui kasmet milijonus dowanoja. Ar ir už tai jie yra prakeiktini?

GRAIKIJAI nepasilaujant priesz turką spirtiesi — o ją paremia Maskolija — kitos waltijos iszsiuntė laiwynus dėl apszaudymo nustu Graikijos. Minystras Delyannis atstojo no sawo urėdo, o Rikatis gawo karalaus paliepinimą sutaisyti naują ministeriją. Atėnuose buwo laikomos ugningos kažbos priesz turku, ir waiszcziodami po mēstą žmonės siuto priesz buwusi minystrą Trikaupi, ji iszdawėju szaukdami.

Naujorko 1 d. gegužės i 40.000 darbininku susirinko ant Union Square ir buwo ten daug smarkiu kalbu laikyta presz piningius, kurie darbininkus apstatė waisku lyg neprietelus waltijos; wisaparoda ėjo ant to, kad taptu iwestas Sadyninis darbas. — Cukro pabiku darbininkai streikuoja, ir jau pabrikantas Mollenhaueris sutiko ant reikalawimo darbininku. Taipogi nepasibaigė streikas ant arklakelo 3os Ave.

Baltimorėje 3. d. gegužės buwo apwaiszcziojimas uniu wisokiu darbininku: staloriu, karpėdariu, stikladariu, kalwiu, slėsoriu, plytininku, cigardariu, mesininku, aludariu, naminiu kriacziu, szaucziu, lentpjowiu, duonkepiu ir tt. in 35.000; wisi nori sutrumpinimo darbo ant 8 adynu ant dienos, o kiti ir padidinimo mokescties, kę duok Diewe!

Chicago 5 gegužės anarkistai pakėlė dideli pamiszmą ir praėjo i muszi supalicija: užmuszti 6 palicijantai, o taip ro- nyta žmoniu 29; priezastimi pamiszimo yra blogas apmokė- jimas darbininku prie sunkiu ir ilgu darbu.

Clevelande Ohio 9 gegužės suejė lietuwininkai i mitinga- pristoję ant susiwiennyjimo wisu lietuwininku ir weikei sawo paraszus atsius i Komitētą; kiek musu czia yra, wisi misii susiwiennyjimo lietuwininku pagiria, tegul Diewas padeda toki swarbu darbą weikei padaryti; regis nei wienas tokio susigentinimo neatmes.

Atsitinka matyti, kad aplink Szenandori ir Mahanoy City darbininkai noredami gauti darbą bossui dowanu ne- sza; taip pat daro senus darbininkus isz wietos iszėsti geis- dami; tai jau tiknetikęs yra darbas, kurs gali atwesti ant to, kad bėdnas darbininkas negaus wietos. Sergėkiamėsi! M.

Szenandoryje i L. Goldino kromą waikinas atėjęs iszsi- rinko kelines, ir jas dėl pasimėrawimo apsiwilkęs iszėjo per duris ir pabėgo. Goldenas turėjo apsidžiaugti paliktomis senomis kelinėmis.

A. K.

Mieli skaitytojei L. Balsu! Jau artinasi galop metai mu- su darbu, o daugumas už L. Balsą yra dar neužsimokėję; nereikalaujame neko už dykai, bet wisi tie, kurie skaitote Balsą, budami dorais žmonemis pasirupinkite apie atsilygi- nimą su rėdyte; juk žinote, kad pirmas metas yra sunkiau- sias, reikėjo ir litaras ir kitus daigtus nupirkti. Antras jau metas bene bus lengwesnis, už tai ir L. Balsą žadame pad- dinti, jeigu jus brolei mus paremsite. Kasztu wis turime per piñ, bet piningu nėkuomet per daug. Rėdyte.

Mieli brolei! Lietuwininkai Naujorke apwaikszezios su iszkilme 500metini atminimą pasigawimo krikszezionybės Lietuwoje, 24 d. birželo szimet ant 139-145 Essex Str, Supp's & Lang's Harmony Rooms. Užpraszone brolus netik musu mēsto, bet ir isz apielinkės ant tos dienos pributi. Susirin- kime bus kalbos lietuwiszkos, angliszkos, lenkiszkos ir wo- kiszkos; pradžia ant 8 adynos wakare; pirm to bus paroda mēste. Ant pirmos liet. iszkilmės užpraszo KOMITETAS.

Už Balsą mok. J. Kazlauckas \$ 1, W. Juszkauckas \$ 6.

JONO BUTKAUSKO

Wynas, lagerinis alus ir biljardas taipogi pirmos klasos cigarai,

130 Hester Str., netoli no Bowery, NAUJORKE.

Kroma ANDRIAUS KAPOCZIAUS & Co. Parsiduoda miltai, cukras, kawa, tabakas, kelinės, marszkinėi; kalnėrei, lancugėlei ir wisokio daigtai, ant East Centre ulyczios Shenandoah Pa.

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main str. Shenandoah Pa.

Krautuwė miltu, mėsos, szieno, taipogi ir kitokiu daig- tu tinkamu prie namu ir stalo. Taipogi didelė wirtynė pigiu materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dėl lietuwininku. Eikit ir persikanokit!

MILAUCKO KROMAS

ant Centre str. Shenandoah Pa.

Łaikau wisokiu gatunku miltu, mėsą, sudytą, rukytą ir wisokius walgomus daigtus, keliniu, marszkiniu, plunk- snu, dziegoriu, kaldru, lampu, wėdru ir tt. Kas tik ko pareikalas, pas mus ras, ir daug pigiaus wisą parduoda me ne kad musu kaimynai. Atėję apszinaimykite!

Milauckas ir Sunus.

W. JABŁONSKIO

Lietuwiszkas Salunas

czia rasi biljarda, atsigėrsi wynuczio, szalto aluczio ir užai- rukyti gausi skanu cigarėli.

34 Hester street

Naujame Jorke.

PIUS PASIACKAS

likras agentas Singers Co siuwimo maszinu.

Lietuwininkaj noredami gauti maszinas tajp kriauczisz- kas kajp ir dėl namu darbo, praszau, atsiszaukkite ing ma- nia, o wisados pigiau pirksite. Gywenu: 68 Forsyth str. N. Y. Office 34 Union Sqare, N. Y.

WINCO JUSZKAUCKO SALUNAS

Czia yra prieiga lietuwininku, nakwynė, geri gėrimai (wynas, likieris, lagerinis alus), gardus užkandys ir užsi- rukynas geru cigaru. Naujas Yorkas.

262 East Broadway, ant tampo Montgomery str.

LEVY REFOWICZ

10 S. Main str. Shenandoah Pa.

Jeigu norite pirkti pigei ir gera tawora, atekite pas ma- nia; asz parduodu drapanas, skrybėles, kepures, marszki- nius ir kitus taworus dėl wyru. Tawora galima derėti; ne- tinkanti tawora atgal priimu. Taworai mano pigus per tai, kad sawo namus turėdamas nėkam randos nemoku.

JOS. SAWICKAS.

Pirmos klasos Lietuwininku Balbėris

75 Allen Str.

New York.

Praszan brolus lietuwininkus apsilankyti pas maną.

ANTANAS RETTALIATA

No 77 Gay street

Baltimore M. D.

Ant kampo Gay ir Harrison street. Užsipraszau lietuwininnus norinczius isigerti gero alaus, brendės, wyno ir likieriu, kad ateitumėte i mano saluną, nės asz turiu ge- riausius gėrimus wisame Baltimorės mēste.

Redysteje Liet. Balsu yra galima pirkti tas kningas:

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1885 METU --- 35.

TEWYNAJNIU GIESME WYTURIO --- 15 c.

AUSZRA ANT WISU METU --- \$ 3.00

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1884 M. --- 25 c.

OSZKABALU DAJNOS --- 25 c.

LIETUWISZKAS SZIUPINYS 15 c.

DRAZDAUSKO SWIETISZKOS IR SZWENTOS GIESMES - 15 c.

MIGLOWAROS DAJNOS --- 25 c.

NERIO PAMOKSLAJ APIE GASPADORYSTE --- 25 c.

Auszra už 1883 ir 84 po pusanthro dorėlo.

Zirgas ir waikas, wistariszka arkeologiszkas iszty- rinėjimas Jono Basanawyczias. 1885. --- tiktai 25 c.

Auszros Kalendorius ant 1886 m. 35 c.

Witoloranda Kraszewskio (2 kningos) 1 dor. 25 c.

Užduotynas (norintiems pasimokinti rokundu] 40 c.

Abėcėla ir taip mokintuwė dėl waiku (isz kurios galima yra iszmokti skaityti, raszyti, suprasti gamtosatsitikimus ir iszsimokint wisus poterius.] 30 centu.

Keli žodžei apie auginima 25 centai.

Wienam susirinkime Naujorke lietuwininkai susitarė dėl Paukszczio parwežti ubagą isz Lietuwos, kurs ji dores- niu ir iszmintingiesniu pasakaicziu pamokintu, nės iki bus ubago neplaktas, nēmokės neko doraus ir iszmintingo para- szęs drukuoti; rinkėjas piningu dėl ubago kelonės P. Pack.